

EKOLOŠKO OSIGURANJE KAO ODGOVOR NA KLIMATSKE PROMENE

Prof. dr Jelena Kočović

Dr Marija Koprivica, vanr. prof.

Dr Milica Kočović De Santo, viši naučni saradnik

MOTIVI ZA ISTRAŽIVANJE

- Motiv za istraživanje ove teme je zabrinjavajuće stanje naše planete usled globalnog zagrevanja, koje je uzrok klimatske krize.
- Klimatske promene imaju za posledicu dešavanje sve češćih katastrofalnih događaja poput tajfuna, uragana, poplava sa ogromnim materijalnim štetama i sve većim brojem ljudskih žrtava.
- Drugi motiv je opasnost od zabrinjavajućeg zagađenja životne sredine, vode, vazduha, zemljišta ukoliko dođe do eksploatacije litijuma u Srbiji.
- U svom izlaganju pokušaću da dam odgovor na pitanje **da li ekološko osiguranje može da doprinese zaštiti životne sredine a time i zaustavljanju daljeg globalnog zagrevanja.**

GLOBALNA KLIMATSKA KRIZA

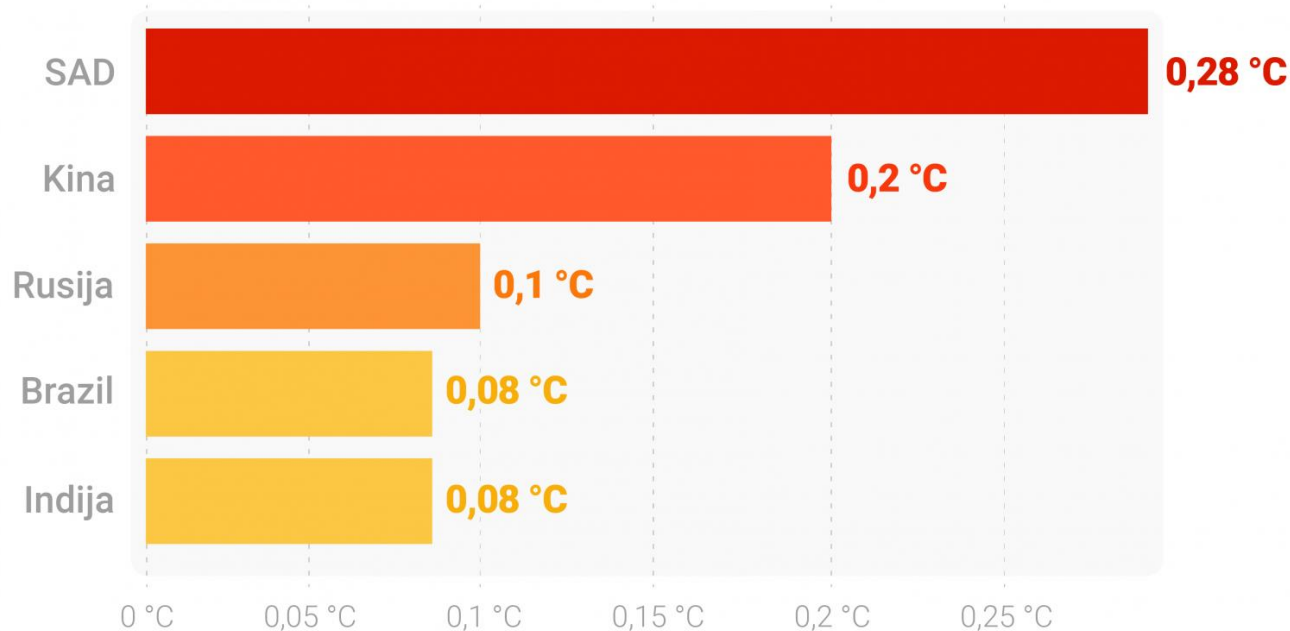
- Kevin D. Burk, istraživač na Institutu za istraživanje životne sredine Nelson:
"Danas svedočimo jednom od najgorih scenarija u istoriji. Ovo je razdoblje vrlo brzih klimatskih promena. Moramo da pronađemo rešenje da te promene odmah zaustavimo".
- Generalni sekretar UN Antonio Gutereš je izjavio da su najveći svetski zagađivači krivi za uništavanje naše jedine planete.

NAJVEĆI ZAGAĐIVAČI U SVETU

Koje zemlje imaju najveći doprinos globalnom zagrevanju kroz istoriju

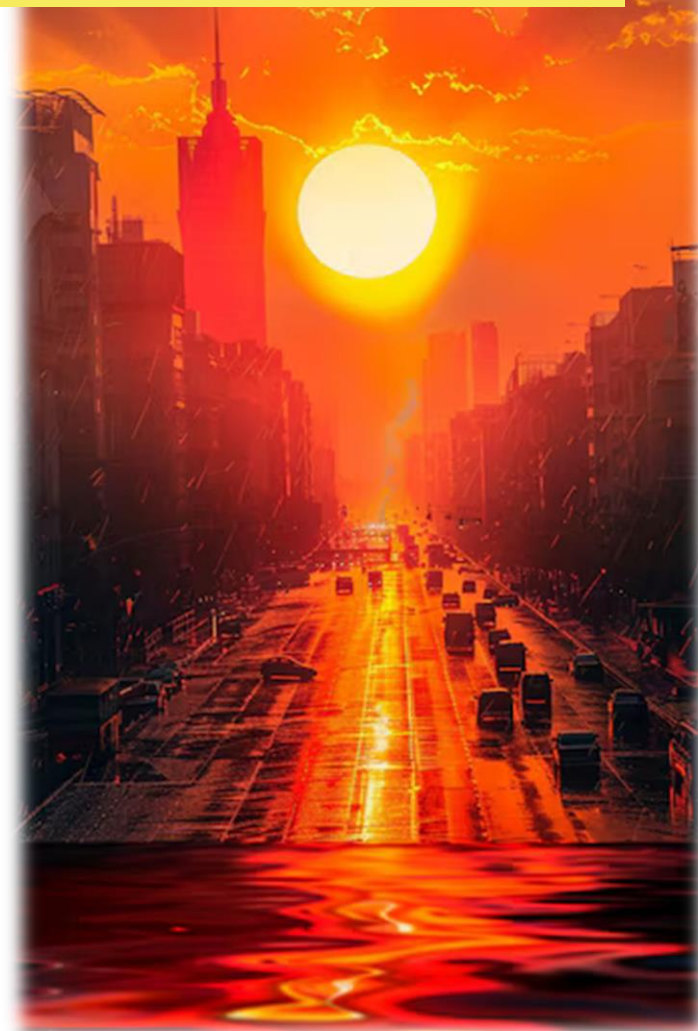
Na osnovu kumulativnih emisija ugljen-dioksida, metana i azotnih oksida, zaključno sa 2021. godinom

GLOBALNA KLIMATSKA KRIZA

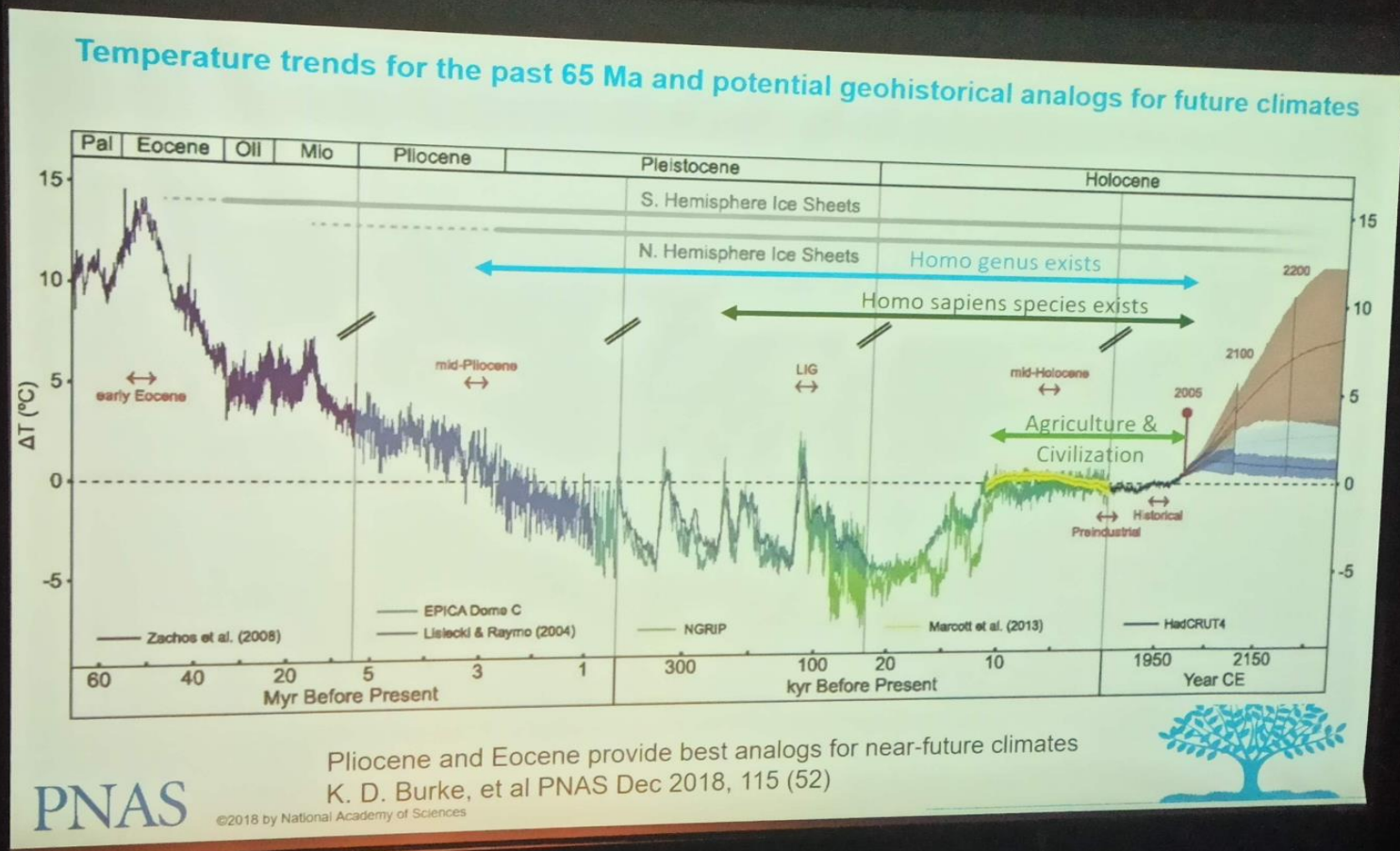
- U Izveštaju Međunarodnog panela o klimatskim promenama (IPCC) 2023. predstavljeni su dokazi da se Zemlja zagreva brže nego ikada. Glavni razlog su emisije gasova sa efektom staklene bašte, posebno CO₂.
- IPCC je još u 2018. godini upozorio da je neophodno sve preduzeti da globalno zagrevanje ne pređe 1,5°C. Pet godina kasnije, problem je još izraženiji - globalno zagrevanje je već prešlo 1,2 °C zbog neprekidnog povećanja emisije CO₂.
- Naglašeno je da trenutni planovi i aktivnosti nisu dovoljni za rešavanje ovog problema.

GLOBALNA KLIMATSKA KRIZA

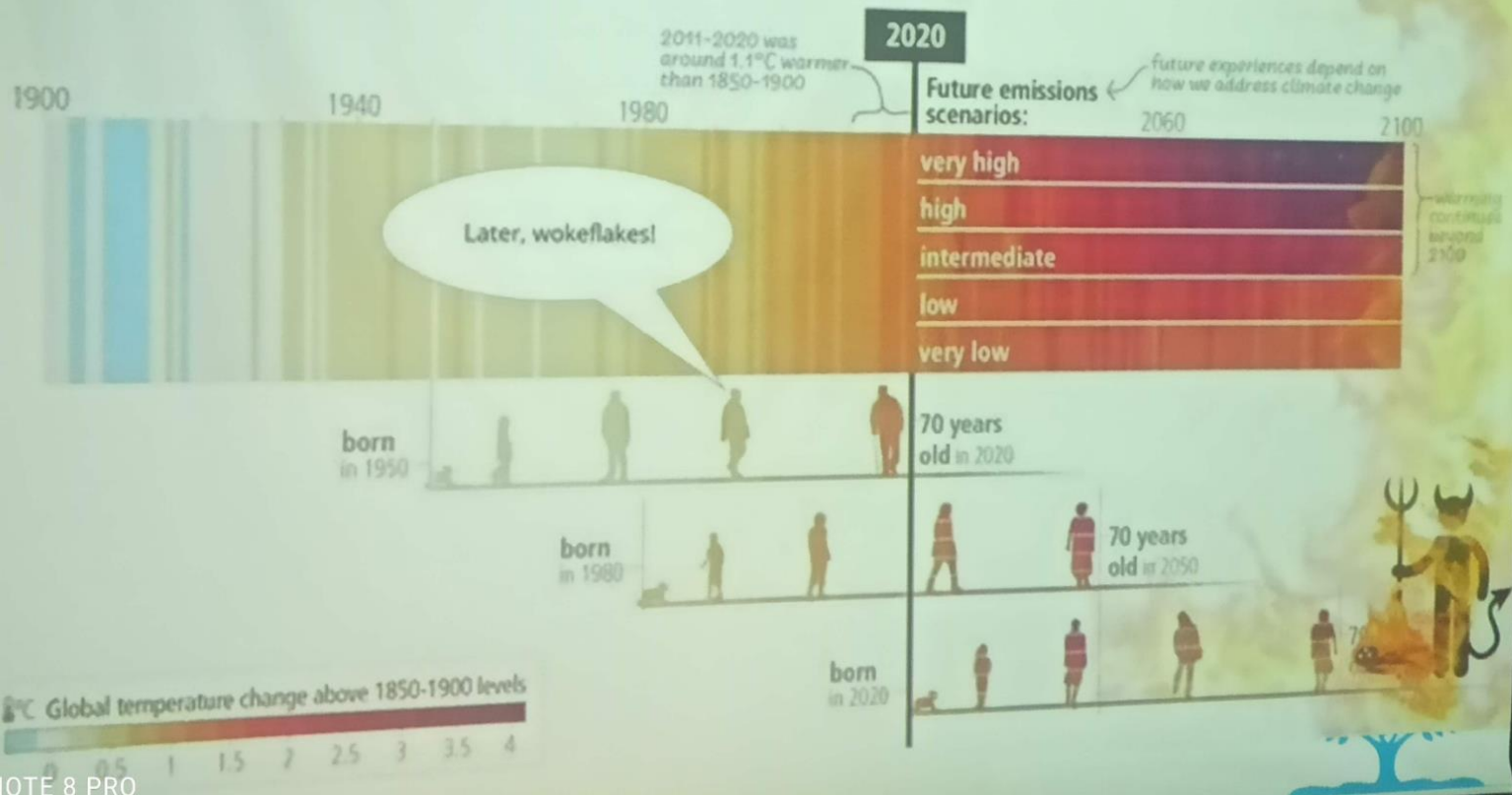
- U sklopu Pariskog klimatskog sporazuma, svaka zemlja na planeti obavezala se na dogovor prema kom će se porast globalne temperature u ovom veku održati „daleko ispod“ 2 °C, a uložiće se posebni naponi da on bude i ispod 1,5 °C.
- Ako sve zemlje sveta ne preduzmu ozbiljne akcije da smanje svoj doprinos CO₂ emisijama i smanje zagađenje, procenjuje se da će do kraja ovog veka oko **6 milijardi ljudi živeti u regionima nepodnošljivim za život, u kojima je temperatura blizu 70°C.**
- Ako se ništa ne uradi, održivi razvoj će biti ugroženiji više nego ikada, kako sa ekološkog i socijalnog, tako i sa ekonomskog aspekta.

Istorijsko kretanje temperature na planeti

IPCC nalazi o klimatskoj međugeneracijskoj nepravdi

c) The extent to which current and future generations will experience a hotter and different world depends on choices now and in the near-term

MOGUĆI IZGLED PLANETE KRAJEM VEKA

POSLEDICE GLOBALNOG ZAGREVANJA

- Posledice globalnog zagrevanja od preko 1,5 °C iznad predindustrijskog nivoa biće sve češći i intenzivniji **katastrofalni događaji**, poput uragana, poplava, suša i šumskih požara, čiji su pogubni efekti na prirodu, floru, faunu i ljude širom sveta.

ŽIVOTNA SREDINA KAO JAVNO DOBRO

- Životna sredina se smatra javnim dobrom.
- Prirodni resursi, uključujući vazduh, vodu, zemljište, floru i faunu, dostupni su svima, a njihova degradacija negativno utiče na društvo u celini.
- Kako su prirodni resursi sve oskudniji, a životna sredine ugroženija, **pitanje zaštite životne sredine nikada nije bilo aktuelnije nego danas.**
- U 21. veku, zemlje u razvoju u nastojanju da postignu brz razvoj, daju prednost industrijskom rastu i izgradnji infrastrukture, zanemarujući zaštitu životne sredine. To može dovesti do katastrofalnih ekoloških posledica.
- U tom kontekstu postavlja se pitanje ko treba da donosi odluke o eksploataciji litijuma u Srbiji? Logično je narod Srbije, jer je interes svih nas da se spreče katastrofalne ekološke i društvene posledice koje mogu nastati. Narod Srbije je na anketama i protestima dao odgovor.

EKOLOŠKO OSIGURANJE

- Cilj našeg istraživanja bio da pokaže **da li uvođenje i razvoj ekološkog osiguranja može pomoći Srbiji da ostvari održiviji razvoj, uz očuvanje prirodnih resursa za buduće generacije.**

- Ekološko osiguranje** je specifičan vid osiguranja od odgovornosti zagađivača za nanošenje štete životnoj sredini. To može biti rizik od zagađenje vazduha, vode, zemljišta i nanošenje štete zdravlju ljudi i životinja.

ZNAČAJ EKOLOŠKOG OSIGURANJA

- Uslov za zaključivanje ugovora o ekološkom osiguranju trebalo bi da bude poštovanje ekoloških standarda, ulaganje u bezbednije tehnologije i primena drugih preventivnih mera (ugradnja filtera za prečišćavanje vazduha, sistema za prečišćavanje otpadnih voda, uređaja za detekciju curenja gasa u postrojenjima itd.).
- U brojnim empirijskim istraživanjima je dokazano postojanje pozitivnog uticaja ekološkog osiguranja na očuvanje životne sredine.
- Zhu (2023) ističe da obavezno ekološko osiguranje podstiče preduzeća na smanjenje emisija CO₂ kroz redukciju potrošnje uglja i nafte,.
- Yin (2011) dokazuje da je uvođenje obaveznog ekološkog osiguranja doprinelo smanjenju ispuštanja toksičnih materija iz podzemnih rezervoara u Sjedinjenim Američkim Državama.

MODEL EKOLOŠKOG OSIGURANJA

- Trebalo bi uvesti **obavezno ekološko osiguranje**
- Izdvojiti u zakonu Ekološko osiguranje kao posebnu, obaveznu vrstu osiguranja
- Pravni osnov za uvođenje ove vrste osiguranja bile bi **direktive EU**, čija obavezna primena bi bila regulisana zakonom.
- Obavezno ekološko osiguranje obuhvatilo bi pravna i fizička lica koja obavljaju privrednu ili drugu delatnost opasnu po životnu sredinu.
- Nosilac ovog osiguranja bio bi **Pul osiguranja** koji bi bio formiran od licenciranih osiguravajućih kompanija sposobnih da pokriju deo ovih rizika, i koji bi funkcionisao na principu saosiguranja.
- Metodologiju za izradu **tarifa za ekološko osiguranje** izradilo bi Udruženje aktuara Srbije.
- Pul bi obezbedio **reosiguranje viška šteta** iznad određenog limita.
- Država bi formirala **Garantni ekološki fond** koji bi se finansirao od doprinosa koje bi plaćali zagađivači po određenoj stopi, kao i iz doprinosa na zarade građana. Garantni fond bi finansirao preventivne mere za upravljanje ekološkim rizicima, i pokrивao bi višak šteta koje ne bi moglo da pokrije reosiguranje.

UMESTO ZAKLJUČKA

- Krajnje je vreme da preduzmemo sve akcije u zaustavljanju globalnog zagrevanja.
- Ekološko osiguranje je više nego potrebno.
- Jedan od zaključaka simpozijuma: Predložiti nadležnim organima **uvođenje obaveznog ekološkog osiguranja.**

UMESTO ZAKLJUČKA

HVALA NA PAŽNJI

